

LÍNIES GENERALS D'UN PROGRAMA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA

La política lingüística que hem de marcar i posar en pràctica en aquesta primera etapa de recobrament de la personalitat de Catalunya, ha d'anar clarament encaminada a fer efectiu en la pràctica el que l'Estatut proclama, restituint-nos un dret que ens havia estat arrabassat per la força: que la llengua pròpia de Catalunya és el català.

Les línies d'acció que s'estableixin han d'estar en funció del nostre marc institucional i de la situació sociolingüística i sociocultural actual.

A) I. El marc constitucional. *es aquest.*

El marc constitucional ve donat per dos textos fonamentals: la Constitució espanyola i l'Estatut de Catalunya. El que disposen aquests textos podrà agradar o desagradar a cada ciutadà en particular, però una política lingüística de govern ha d'acceptar-los com a marc ineludible dins el qual han de traçar-se les línies d'actuació, perquè han estat elaborats per parlamentaris lliurement elegits i ratificats per la voluntat del poble democràticament expressada en referèndum.

El marc, doncs, és aquest:

1. El castellà és l'idioma oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el ^{deure} ~~dret~~ de conèixer-lo i el dret d'emprar-lo (art. 3 de la Constitució).

2. La llengua pròpia de Catalunya és el català. El català és l'idioma oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol (art. 3 de l'Estatut de Catalunya).

És a dir, que a Catalunya les dues llengües són igualment oficials, però no pel mateix motiu: el català ho és perquè és la llengua pròpia del país, i el castellà ho és en tant que llengua oficial de l'Estat.

Aquestes disposicions constitucionals exclouen inexorablement la possibilitat de proposar-se com a objectiu, en una perspectiva de govern, una de les dues fites oposades que poden temptar determinats grups o persones de la nostra comunitat: el manteniment del castellà en posició absolutament preminent sobre el català, amb l'excusa que "és la llengua de tots els espanyols"; i l'exclusió total d'aquesta llengua en la vida social catalana, perquè "la llengua pròpia de Catalunya és el català".

2

8/

II. La situació sociolingüística *actual*

L'actual situació sociolingüística és molt complexa, i presenta una ampla gamma de matisos personals i de grup. ^{cal remarcar en aquest} que en Francesc Vallverdú ha analitzat amb molta agudesa i enelarquad puc entrar a considerar. Em limitaré a remarcar-ne algunes característiques generals

1. La població de Catalunya, avui, està formada gairebé a parts iguals per autòctons i immigrants, repartits molt irregularment, de manera que mentre a moltes comarques els catalans d'origen són amplement majoritaris, en el cinturó industrial de Barcelona hi són en una proporció molt feble.

2. Els no-catalanoparlants són de llengua castellana o han acceptat el castellà com a llengua normal de relació.

3. Els catalanoparlants són encara majoritàriament diglòssics: a nivell familiar sols posseïxen el català com a veritable instrument d'expressió, però estan alfabetitzats en castellà, i només en aquesta llengua són capaços de moure's còmodament en el camp de la cultural

4. Les actituds típiques d'una societat diglòssica són encara plenament vigents: Heus-en ací alguns exemples:

a) La gran majoria dels catalans ens sentim incòmodes si contestem en català a qui ens interpel·la en castellà, o si mantenim el català amb algú que ha contestat en castellà a la nostra interpel·lació (demostrant així que ens entén), per por d'ofendre l'interlocutor, i en canvi no ens sentim ofesos ~~quan faig que contestat en català~~ ~~als nostres~~ ~~interpel·lacions~~ en català, ni que s'hi mantingui durant tota la conversa.];

b) Molts castellanoparlants que podrien parlar en català no es decideixen a fer-ho "porque lo hablan mal", mentre molta gent de la nostra ruralia fa esforços molt grans per expressar-se en castellà, tot i que té consciència que el parla malament;

c) Hi ha encara gent, --immigrada i autòctona-- que pensa que no val la pena estudiar el català perquè "no serveix per a res" (ni tan sols els passa pel magí que l'única llengua realment indispensable en una àndret determinat del món és la llengua pròpia de aquest comunitat d'aquest indret, mentre el seu lloc no sigui usurpat per una altra.); i, naturalment

5. Naturalment, no manquen --encara que són clara minoria-- els individus amb posició radical envers una o l'altra llengua: els qui segueixen exigint (tàcitament o de manera expressa) "hable

usted en cristiano", i els qui pensen --i sovint manifesten-- que ara ens toca a nosaltres exigir, amb la mateixa peremptorietat, l'ús del català.

III. Necessitat d'una acció unitària.

Amb aquest panorama, és evident que la normalització lingüística no és una tasca fàcil. Però la situació és aquesta, i és damunt ella que hem d'incidir per aconseguir la normalització. S'imposa, doncs, una constatació que hem d'assumir en tota la seva importància: la normalització no serà possible si no hi ha una voluntat col·lectiva de dur-la a terme. No pot ser obra exclusiva dels catalans autòctons, ni d'uns determinats partits polítics, ni d'una classe social determinada: ha de ser l'obra conjunta de la societat catalana, assumida i duita a terme pel conjunt dels ciutadans, independentment de la procedència i la ideologia de cada individu particular.

Per això faig des d'ací una crida --que ja he fet en altres llocs-- a tots els catalans, convidant-los a assumir i fer seva una tasca de normalització lingüística basada en aquests principis:

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Els catalans tenim el dret, i també el deure ineludible, de conservar el patrimoni lingüístic i cultural rebut dels avantpassats i transmetre'l a les generacions que ens seguiran.
2. No és possible ser català rebutjant la llengua de Catalunya. Tot català ha d'acceptar i assumir la llengua catalana com a pròpia del país i comuna als seus habitants.
3. Aquesta acceptació no implica de cap manera el rebuig de la llengua pròpia de l'individu. Tota persona té dret al ple desenvolupament en la ~~llengua pròpia~~ llengua pròpia, a cultivar-la i a transmetre-la als fills. Però aquest dret no és incompatible amb el deure de conèixer la llengua pròpia del país i fer-la servir en la relació social.

Si aquests tres principis arriben a ser assumits de veritat pel conjunt del poble català, la normalització serà possible i progressarà a bon ritme, perquè el fet d'assumir-los farà desaparèixer els enfrontaments per motius lingüístics i les actituds diglòssiques. I només en un clima de solidaritat i de voluntat de normalització podrà esdevenir realitat allò que estableixen els textos constitucionals i que tants de ciutadans consideren impossible: que el català i el castellà siguin oficials a Catalunya,

ocupant el català el lloc que li pertoca com a llengua pròpia del país.

IV. Línies generals d'actuació.

En espera d'una llei del Parlament de Catalunya que reguli l'ús lingüístic, de manera assolir la normalització en el més breu termini possible, el govern de la Generalitat ha iniciat ja una acció en les direccions següents:

a) Conscienciació del poble català sobre la necessitat de la normalització, i assumpció de la pròpia responsabilitat en el procés per part de tots i cadascun dels individus i grups de Catalunya. En aquest sentit estem organitzant una campanya de sensibilització i d'informació, per a la qual ~~esperem~~ obtenim el suport de les forces polítiques, culturals i socials del país.

b) Catalanització progressiva de Catalunya, a un ritme tan ràpid com sigui possible. (En aquest sentit, el Departament d'Ensenyament treballa intensivament per) ^{estendre de} ~~estendre l'ús de~~ l'ensenyament del català i en català, i assegurar-ne la qualitat, ^{de catalanització} El Departament de Governació s'esforça a facilitar els tràmits de canvi de ^{nom} dels municipis, i en el de Cultura treballarem intensivament, amb l'ajuda inestimable de l'Institut d'Estudis Catalans, per donar a conèixer les formes correctes i tradicionals dels topònims i fomentar la seva acceptació popular. ^{ús del cat. a l'Administració (conseguint per la Generalitat), a les entitats públiques, etc.}
La catalanització ha començat a un ritme intens en els organismes de la Generalitat, amb moltes més dificultats del que molts de ciutadans es pensen, car molts dels funcionaris ~~trabats~~ en traspàs no el coneixen, i han de fornir un esforç molt considerable per adequar-se ràpidament a les necessitats de llur funció.

El Servei d'assessorament lingüístic està organitzant-se per tal de complir amb eficàcia, prop dels organismes públics oficials i no oficials, i del públic en general, una tasca de correcció de textos, de traduccions i de foment dels cursos de català que faciliti al màxim la ràpida catalanització del país.

c) Impuls de l'ús del català en els mitjans de comunicació. Estem treballant intensivament en aquest camp, i farem aviat una crida a la premsa escrita i oral perquè col·laborin a una campanya col·lectiva de catalanització, de la qual esperem grans fruits.

d) Diffusió del fet català i de la necessitat de normalització fora de Catalunya. En efecte, la normalització lingüística no serà

5

possible a Catalunya si no és assumida també a la resta de l'Estat espanyol, especialment a les esferes de l'administració i de les entitats públiques d'àmbit estatal. Hi ha un munt d'aspectes ~~de~~ ~~en~~ ~~an~~ ~~en~~ ~~mal~~ ~~de~~ ~~z~~ ~~a~~ ~~i~~ ~~o~~ ~~form~~ ~~al~~ ~~itz~~ ~~a~~ ~~c~~ ~~i~~ ~~o~~ ~~n~~ ~~q~~ ~~ue~~ ~~nom~~ ~~és~~ ~~pod~~ ~~ran~~ ~~ser~~ ~~res~~ ~~ol~~ ~~ts~~ ~~si~~ ~~es~~ ~~pre~~ ~~nen~~ ~~les~~ ~~me~~ ~~su~~ ~~res~~ ~~ade~~ ~~qua~~ ~~des~~ ~~a~~ ~~ni~~ ~~ve~~ ~~ll~~ ~~es~~ ~~ta~~ ~~ta~~ ~~l~~ ~~;~~ ~~per~~ ~~po~~ ~~sar~~ ~~ne~~ ~~un~~ ~~sol~~ ~~ex~~ ~~em~~ ~~ple~~ ~~:~~ ~~la~~ ~~ne~~ ~~ces~~ ~~s~~ ~~itat~~ ~~que~~ ~~tots~~ ~~els~~ ~~m~~ ~~es~~ ~~tres~~ ~~de~~ ~~Catalunya~~ ~~ting~~ ~~uin~~ ~~un~~ ~~bon~~ ~~co~~ ~~ne~~ ~~ix~~ ~~e~~ ~~m~~ ~~en~~ ~~t~~ ~~del~~ ~~ca~~ ~~ta~~ ~~là~~ ~~i~~ ~~si~~ ~~gu~~ ~~in~~ ~~cap~~ ~~a~~ ~~ços~~ ~~d' ~~se~~ ~~ny~~ ~~ar~~ ~~lo~~ ~~sols~~ ~~ser~~ ~~à~~ ~~co~~ ~~ber~~ ~~ta~~ ~~si~~ ~~el~~ ~~cos~~ ~~de~~ ~~i~~ ~~n~~ ~~prof~~ ~~ess~~ ~~ors~~ ~~d' ~~E~~ ~~G~~ ~~B~~ ~~de~~ ~~ixa~~ ~~de~~ ~~ser~~ ~~es~~ ~~ta~~ ~~ta~~ ~~l~~ ~~--~~ ~~amb~~ ~~la~~ ~~qual~~ ~~cosa~~ ~~els~~ ~~m~~ ~~es~~ ~~tres~~ ~~de~~ ~~Catalunya~~ ~~pod~~ ~~ran~~ ~~ser~~ ~~re~~ ~~cl~~ ~~ut~~ ~~ats~~ ~~ex~~ ~~clus~~ ~~iv~~ ~~am~~ ~~en~~ ~~t~~ ~~d~~ ~~in~~ ~~s~~ ~~l' ~~à~~ ~~m~~ ~~bi~~ ~~t~~ ~~d~~ ~~e~~ ~~l~~ ~~s~~ ~~Pa~~ ~~ï~~ ~~sos~~ ~~Catalans~~ ~~--~~, ~~o~~ ~~b~~ ~~é~~ ~~totes~~ ~~les~~ ~~Es~~ ~~co~~ ~~les~~ ~~de~~ ~~Form~~ ~~aci~~ ~~ó~~ ~~del~~ ~~Prof~~ ~~ess~~ ~~orat~~ ~~d' ~~E~~ ~~s~~ ~~pa~~ ~~ny~~ ~~a~~ ~~han~~ ~~d' ~~in~~ ~~cl~~ ~~ou~~ ~~re~~ ~~en~~ ~~el~~ ~~pl~~ ~~a~~ ~~d' ~~es~~ ~~tud~~ ~~i~~ ~~s~~ ~~l' ~~en~~ ~~se~~ ~~ny~~ ~~am~~ ~~en~~ ~~t~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~ll~~ ~~en~~ ~~gua~~ ~~ca~~ ~~ta~~ ~~l~~ ~~a~~ ~~na~~, ~~que~~ ~~ara~~ ~~nom~~ ~~és~~ ~~s' ~~im~~ ~~par~~ ~~te~~ ~~ix~~ ~~a~~ ~~ter~~ ~~res~~ ~~ca~~ ~~ta~~ ~~l~~ ~~a~~ ~~na~~. ~~I~~ ~~qu~~ ~~alse~~ ~~vol~~ ~~de~~ ~~de~~ ~~les~~ ~~du~~ ~~es~~ ~~de~~ ~~ci~~ ~~si~~ ~~o~~ ~~ns~~ ~~h~~ ~~a~~ ~~de~~ ~~é~~ ~~ss~~ ~~er~~ ~~pre~~ ~~sa~~ ~~a~~ ~~ni~~ ~~ve~~ ~~ll~~ ~~d' ~~E~~ ~~stat~~.~~~~~~~~~~~~~~~~~~

El programa d'actuació que el Departament de Cultura, i més concretament la Direcció General de Política Lingüística, té la missió de proposar als catalans i que entre tots hem de dur a terme, s'orientarà en les quatre direccions que acabo d'esmentar. Aprofito l'ocasió per convidar els lectors de Serra d'Or a participar hi ja des d'ara, amb totes les suggerències que considerin oportunes, i a treballar després intensament en la seva realització.

Aina Moll

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

La legislatura que estem a punt d'iniciar constituirà un període crucial en el nostre procés de normalització lingüística: d'una banda perquè, generalitzada la comprensió del català per part de la població catalana en edat escolar o d'activitat laboral (tal com demostren les dades lingüístiques del padró de 1986), estem en condicions de generalitzar-ne l'ús sense por de marginar ningú; i d'altra banda perquè els Jocs Olímpics de 1992 són una ocasió única de mostrar al món una Barcelona lingüísticament normalitzada, obrint al català un camí de futur com a llengua europea, ja que l'any dels Jocs Olímpics és també el de l'entrada en vigor del mercat únic europeu.

Cal, doncs, que l'Olimpíada 1988-1992 sigui també l'Olimpíada de la llengua catalana. Si ens ho proposem col·lectivament, podem fer un pas de gegant en el camí de la normalització, i el Govern de Convergència ^{de l'única} s'esforçarà al màxim per impulsar aquesta voluntat col·lectiva, per tal que el procés continuï desenvolupant-se en un clima de bona convivència i que la catalanització sigui obra de tots.

Planificació Lingüística

L'estudi de les dades lingüístiques del padró del 1986, completat amb les enquestes i estudis fets aquests anys passats sobre localitats o sectors determinats de la població, permeten l'elaboració de mapes sociolingüístics detallats i la planificació de les accions normalitzadores en funció de realitat de cada ciutat o comarca. Establirem un pla d'estudis sobre la situació sociolingüística, usos i actituds, i un pla de seguiment del procés de normalització. Impulsarem la celebració de simposis com els que han tingut lloc durant l'any 1987 (a Cornellà, Manresa, l'Hospitalet, Sant Feliu de Llobregat), i canalitzarem l'aplicació de les seves conclusions per mitjà de l'acció dels Centres de Normalització Lingüística. L'avaluació permanent del procés permetrà d'ajustar la planificació per a un aprofitament òptim de l'acció normalitzadora.

El català a l'Administració

Intensificarem els esforços per normalitzar totalment els serveis de l'Administració de Catalunya, a tots els nivells.

En primer lloc, els de la Generalitat --que té l'obligació de donar exemple en aquest camp--. Es tracta de completar la catalanització dels seus serveis i dels seus usos interns, de manera que el català sigui realment la llengua de l'administració autonòmica. Per això reforçarem les accions de la Xarxa Tècnica de Normalització de la Generalitat per tal de garantir no sols l'ús del català en impresos, senyalització, escrits i serveis de tota mena, sinó també la correcció i la qualitat de llenguatge.

D'altra banda, intensificarem el suport a la catalanització de l'Administració Local mitjançant els Serveis Municipals de Català, i també la relació amb les administracions que no depenen de la Generalitat (Perifèrica de l'Estat, de Justícia, serveis de Correus, Telefònica, RENFE, etc.) per accelerar el ritme de normalització dels seus serveis.

La xarxa de Centres i Serveis de Normalització Lingüística

Les tasques de normalització lingüística --cursos d'adults i serveis de correcció de textos, d'assessorament lingüístic i de dinamització de la normalització-- que hem realitzat des de 1981 en col.laboració estreta amb els Ajuntaments i amb entitats diverses, incrementaran molt la seva eficàcia per mitjà d'una xarxa de Centres de Normalització gestionats per un Consorci, que coordinaran totes les accions normalitzadores --inclosos els cursos de català per adults-- que es duguin a terme en un municipi o un grup de municipis determinat (hi haurà centres municipals, comarcals i supracomarcals, segons les característiques i la situació sociolingüística de la seva demarcació). Confiam que abans del final de la legislatura estarà completada la xarxa (20 o 25 centres, dels quals 8 són actualment en funcionament, però no a ple rendiment).

A través dels centres de normalització es canalitzaran les campanyes de caràcter general organitzades per la Direcció General de Política Lingüística i els programes específics establerts per a cada centre. Els sectors que seran objecte de més atenció, a més dels serveis d'assessorament i dels cursos (que tendiran a especialitzar-se, per tal de satisfer les necessitats diverses dels ciutadans) seran: el comerç i la publicitat, els esports, les activitats extraescolars i el lleure, i els mitjans de comunicació.

Comerç i publicitat

Aquest sector ha estat objecte de campanya per primera vegada l'any 1987, perquè érem conscients que no es podia demanar la catalanització d'un sector privat, que depèn de la clientela, sense tenir assegurada la bona acollida de la societat catalana i la manca d'obstacles "burocràtics". L'estudi d'ECO fet per encàrrec de la Direcció General de Política Lingüística sobre les actituds dels ciutadans envers l'ús del català en el comerç és plenament satisfactori, el Decret de la Generalitat sobre l'etiquetatge és vigent i les multinacionals han estat capdavanteres en l'ús del català en la publicitat. És hora, doncs, de fer un gran esforç col.lectiu per tal que aquest sector de la vida ciutadana, fins ara molt deficitari, es catalanitzi intensament. També el nombre de rètols en català, que ha augmentat molt darrerament, ha de multiplicar-se en pocs anys.

Esports

La presència del català en els Jocs Olímpics de 1992 està assegurada --gràcies sens dubte a la clamorosa exigència popular--. Però la catalanitat dels Jocs no queda assegurada pel fet que el català hi sigui emprat com a llengua oficial juntament amb el francès, l'anglès i el castellà. Cal que els nostres

esportistes parlin en català, que la relació entre entrenadors o monitors i atletes es faci en català, que els reglaments que es facin servir siguin en versió catalana, etc. Un gran pla de catalanització de l'esport s'ha de dur a terme amb l'esforç de tots.

L'escola

L'escola --en tots els graus de l'ensenyament-- és un dels grans pilars de la normalització. Per això el Departament d'Ensenyament farà un gran esforç per avançar cap a la normal catalanització dels centres de tots els nivells. Però som encara molt lluny d'aquesta situació normal, i cal reforçar la catalanització de la població escolar amb programes de suport a la immersió o a les activitats extra escolars, que seran duts a terme pel Departament de Cultura a través dels Centres de Normalització: una sèrie d'experiències s'han dut a terme ja (colònies per als grups d'immersió, grups de conversa per als grans, teatre escolar, espectacles, concursos literaris, etc.) i seran augmentades i millorades en el futur.

El lleure

El lleure --de joves i d'adults-- proporciona magnífiques ocasions de pràctica lingüística, de socialització en català: sessions de conversa, jocs, preparació d'espectacles i festes, excursions, visites culturals, camps de treball... hi ha mil possibilitats d'actuació, que es realitzen per mitjà dels Centres de Normalització, en col.laboració amb la Direcció General de Joventut o amb el Departament d'Ensenyament.

Els mitjans de comunicació

A més de la gran acció institucional de la CCRTV i del suport que el Departament de Cultura donarà a l'edició de llibres, discos i revistes en català, la Direcció General de Política Lingüística impulsarà la normalització dels mitjans de comunicació de diferents maneres:

-Grups de treball --amb participació de lingüistes i de professionals dels mitjans-- per a l'estudi i millora del llenguatge dels mitjans de comunicació, procurant la difusió d'un estàndard de llenguatge públic oral dins tot l'àmbit de la llengua catalana.

-Cursos de llenguatge periodístic especialment adreçats als professionals dels diferents mitjans, i certificats de capacitació expedit per la Junta Permanent de Català.

-Publicació d'una "revista de Normalització Lingüística" de la Direcció General de Política Lingüística, com a portaveu i lligam de tota l'acció normalitzadora, i impuls dels Butlletins dels Centres de Normalització.

-Foment de seccions i programes sobre la llengua i la problemàtica sociolingüística a la premsa i ràdio locals.

-Campanya de sensibilització en favor de l'ús del català en els mitjans de comunicació.

Elaboració de vocabularis

Continuarem la tasca iniciada d'elaboració i difusió de lèxics especialitzats, des del simple cartell fins a diccionaris sectorials. Especialment, elaborarem els vocabularis de tots els esports de cara a la catalanització de l'activitat esportiva catalana, i els vocabularis de les diferents matèries científiques per facilitar l'ús de la llengua als ensenyants i als professionals de les diferents branques científiques.

Tots els vocabularis seran revisats pel TERMCAT, Centre de Terminologia Catalana creat i mantingut conjuntament pel Departament de Cultura i l'Institut d'Estudis Catalans. El banc de dades terminològiques del TERMCAT, amb definicions en català i equivalències en castellà, francès i anglès, estarà a disposició del públic català i també de l'internacional, gràcies a la seva connexió amb els principals bancs de dades estrangers, la qual cosa garanteix la categoria de llengua científica per a la nostra llengua.

Relacions amb altres pobles

Durant aquesta legislatura continuarem i intensificarem les relacions amb altres pobles i governs:

a) Amb la resta de Països Catalans, procurant dur a terme conjuntament el que proposa la ponència sobre "Relacions entre Comunicats Autònoms de llengua catalana" del Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

b) Amb la resta de l'Estat espanyol:

- Augmentant la relació amb les altres Comunitats Autònoms de llengua catalana, er donar-nos suport mutu en els respectius processos de normalització.

- Duent a terme una campanya d'explicació del fet català en terres de llengua castellana, especialment a Madrid i Andalusia, per tal que entenguin que el català també "és cosa d'ells", i que cal que s'ensenyi en terres castellaneres per tal que qui vulgui venir a viure i treballar a Catalunya pugui aprendre'l prèviament, i que es prenguin altres mesures per garantir el "respecte i protecció" que el català necessita i la Constitució garanteix.

- Celebrant anualment les Jornades de professors de català a l'estranger iniciades l'any 1987, i donant suport als lectorats estrangers de català amb dotacions de material didàctic i bibliogràfic adequat.

- Celebrant a Barcelona, la primavera de 1989, un Congrés de Llengües demogràficament petites (suec, danès, noruec, finès, neerlandès, grec, eslovè... i català, euskera i gallec) que, a més de donar-nos mútuament informació útil sobre la situació i problemàtica de cada llengua, permetrà sens dubte d'establir importants relacions de col.laboració.

Tot això esperem fer-ho amb el suport de tot el poble català, que fins ara no ens l'ha escatimat, i dins el clima de concòrdia que fins ara ha imperat; la part més difícil del procés -- la que consistia a aconseguir que tots els ciutadans entenguin almenys la llengua de Catalunya, per tal que el seu ús generalitzat no margini ningú--, ja està passada. Ara es tracta d'avançar tots junts amb esforç renovat, cap a la plena normalitat.